

Економічні науки

УДК 658.15

Шептицька Анна Богданівна

студентка

Київського національного університету технологій та дизайну

Шептицкая Анна Богдановна

студентка

Киевского национального университета технологий и дизайна

Sheptytska Anna

Student of the

Kyiv National University of Technologies and Design

Русіна Юлія Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Русина Юлия Александровна

кандидат экономических наук, доцент

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Rusina Yuliia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Kyiv National University of Technologies and Design

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ

ПІДПРИЄМСТВА

УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВЫМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ

ПРЕДПРИЯТИЯ

MANAGEMENT OF FINANCIAL RESULTS OF THE ENTERPRISE

Анотація. В процесі управління підприємством фінансові

результати виступають основним показником ефективності роботи самого підприємства та основним джерелом акумулювання коштів для розвитку підприємства. Тому проблема формування та управління фінансовими результатами підприємства потребує ретельного вивчення.

Ключові слова: фінансовий результат, управління фінансовими результатами, суб'єкти та об'єкти управління фінансовими результатами.

Аннотація. В процессе управления предприятием финансовые результаты выступают основным показателем эффективности работы самого предприятия и основным источником аккумулирования средств для развития предприятия. Поэтому проблема формирования и управления финансовыми результатами предприятия требует тщательного изучения.

Ключевые слова: финансовый результат, управление финансовыми результатами, субъекты и объекты управления финансовыми результатами.

Summary. In the process of enterprise management financial results are the main indicator of the efficiency of the enterprise itself and the main source of accumulation of funds for the development of the enterprise. Therefore the problem of forming and managing the financial results of the enterprise requires careful study.

Key words: financial result, management of financial results, subjects and objects of management financial results.

Постановка проблеми. На сьогодні виникає необхідність розширеного економічного трактування сутнісного визначення поняття «фінансовий результат» та його окремих складових частин:

- по-перше, у спробі поєднання різноманітних визначень фінансового результату з погляду окремих складових обліку (структури доходів, витрат, власного капіталу) та основних підходів до розгляду такої дефініції;
- по-друге, у врахуванні зміни активних частин формування фінансового результату (доходу та витрат) та поєднанні різних складових (структури доходів, витрат, власного капіталу), які задіяні у формуванні й розпорядженні фінансовим результатом, що загалом охоплює усі напрямки діяльності підприємства;
- по-третє, у визначенні найсуттєвіших складових, які впливають на формування фінансового результату.

Необхідно зазначити, що досягнення підприємством необхідних фінансових результатів передбачає цілеспрямовану реалізацію системи функцій управління, де значне місце відводиться управлінню фінансовим результатом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд та узагальнення вагомого внеску в дослідження проблеми управління фінансовими результатами підприємства представлено в роботах таких науковців, як: Андросова Т. В., Білик М. Д., Галушка В. В., Мулик Т.О.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження управління фінансовими результатами підприємства.

Виклад основного матеріалу. З метою усунення зазначеного недоліку й розв'язання одного з поставлених завдань даного дослідження розглянемо аспекти узагальнюючого аналізу, які розкривають синтаксичну, семантичну та прагматичну змістовність поняття «фінансовий результат». При цьому відмітимо, що такий підхід знайшов широке застосування при розгляді, насамперед, семіотики прибутку. У підсумку це й визначає наявність різних його узагальнень (табл. 1).

Сутність поняття «фінансовий результат» у науковій літературі

Джерело	Сутнісне розуміння
Мірошниченко О. Ю. [8, с. 281]	фінансовий результат господарської діяльності підприємства характеризує ефективність виробництва і в кінцевому підсумку свідчить про рівень та якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості
Мулик Т.О. [9, с. 129]	Фінансовий результат – відображає можливі вигоди з використання вкладеного капіталу
Андросова Т. В. [1, с.128]	мета господарських операцій та господарської діяльності
Білик М. Д. [2, с. 207]	різниця між маржинальним доходом та постійними витратами
Борісова О. [3, с.7]	категорія, яка впливає із якісної та вартісної зміни власного капіталу підприємства. Більш повно розкриває суть фінансового результату визначення його як суми, на яку зростає чи зменшується власний капітал підприємства за звітний період
Домбровська С. [5, с. 43]	визначає фінансовий результат як різницю між фінансовими доходами та фінансовими витратами
Дорохова Л. М. [6, с. 242]	пропонує розглядати сутність фінансового результату з урахуванням стану динаміки статутного капіталу підприємства
Кравчук Г. [7, с. 195]	величина, яка виникає у сфері виробництва, є приростом власного капіталу, обумовленого наявністю підприємницької ініціативи, поєднанням різних факторів виробництва, виправданим ризиком, упровадженням технічних удосконалень та інновацій і визначається шляхом вирахування із суми отриманих доходів суми понесених витрат

Зокрема, в теорії бухгалтерського обліку, де фінансовий результат є однією з основних складових дослідження, для Цал-Цалко Ю. С., така дефініція та підходи до її визначення складають зміст предмета бухгалтерського обліку, для інших (Г. М. Азаренкова, Ю. І. Лернер, К. В. Орехова, К. О. Хвічія, О.Г. Головка) – лише різницю між грошовими надходженнями і грошовими виплатами [10, с.106]. Сучасні погляди щодо розуміння сутності фінансового результату зображено на рис. 1.

Як приклад, наведемо декілька таких ланцюжків:

- дохід від реалізації продукції – витрати – податки – фінансовий результат;
- цінні папери – статутний капітал – дохід – фінансовий результат;
- доходи – структура витрат – фінансовий результат.

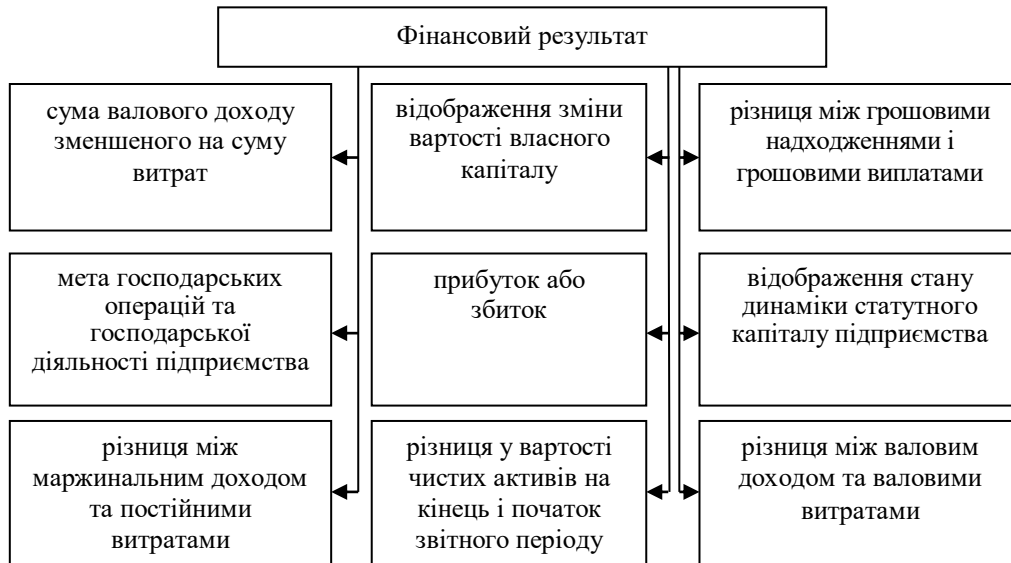

Рис. 1. Сучасні погляди щодо розуміння сутності фінансового результату

Джерело: побудовано автором на основі [10, с.147]

Означені ланцюгові зв'язки в поєднанні з можливими етапами щодо обчислення фінансового результату доцільно використовувати як інструментарій дослідження сутності та змісту означеної дефініції. Осередком стосовно визначення фінансового результату з погляду застосування ланцюгових зв'язків може бути й використання концепції потоку. Згідно з такою концепцією підприємство розглядається як центр узгодження і сполучення різних факторів, ресурсів виробництва та взаємопов'язаних з ними фінансових потоків щодо формування фінансового результату (рис. 2).

Тобто, виходячи з того, що потоки вхідних ресурсів та вихідні потоки продукції відображаються у відповідних фінансових потоках, дефініцію «фінансовий результат» слід розглядати як характеристику всієї діяльності підприємства. Так, зокрема, вхідні та вихідні фінансові потоки можуть бути взаємопов'язаними не лише з погляду основної діяльності підприємства, а й з погляду фінансової та інноваційної діяльності. Інакше кажучи, в підприємства може бути потреба щодо залучення додаткових фінансових ресурсів у будь-який спосіб. Це і розкриває сутність

фінансового результату відносно сталості руху різноманітних фінансових потоків [3, с.10].

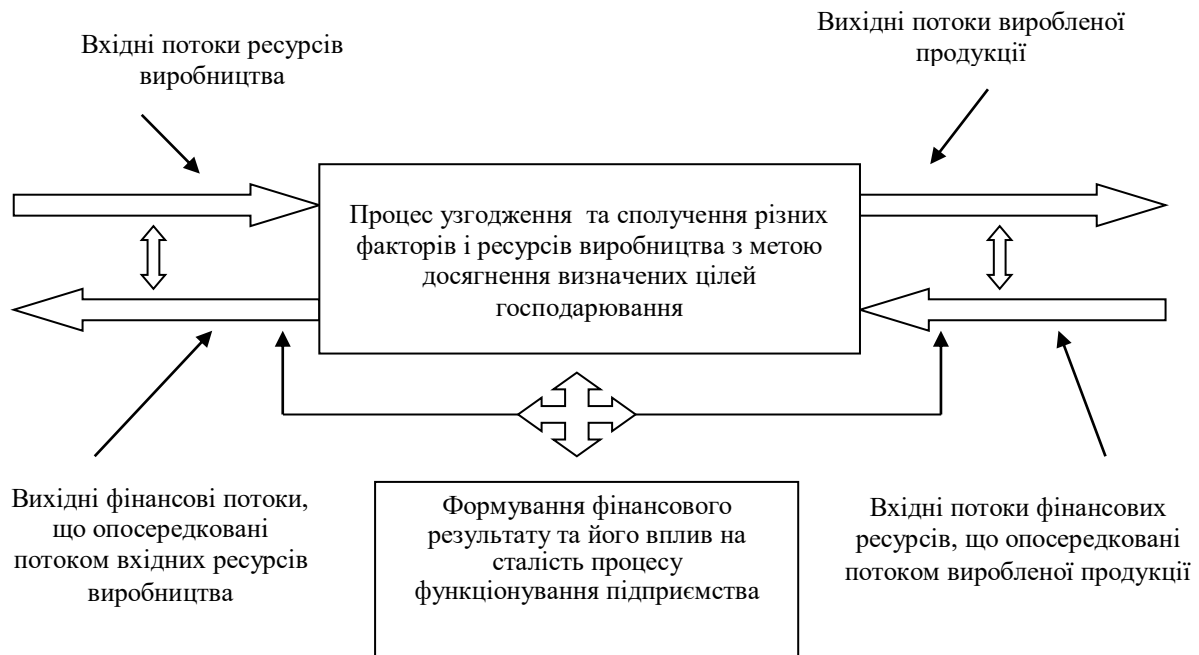

Рис. 2. Схема підприємства як центру узгодження і сполучення різних факторів, ресурсів виробництва та взаємопов'язаних з ними фінансових потоків щодо формування фінансового результату

Джерело: побудовано автором на основі [4, с.60]

Наведене на рис. 2 також сприяє розумінню сутності поняття «фінансовий результат» у вигляді підсумку економічних відносин підприємства:

- між підрозділами певного суб'єкта господарювання, проявом чого можна вважати фінансові результати від операційної діяльності підприємства;
- між суб'єктами господарювання, що узагальнюється, наприклад, у русі вхідних потоків ресурсів виробництва та відповідних вихідних фінансових потоків;
- з державою, банками, страховими компаніями, що може бути підсумком фінансового результату від фінансової та інвестиційної діяльності підприємства [4, с.89].

До основних принципів з управління фінансовими результатами відносяться:

- спрямованість дії суб'єкта для реалізації поставлених цілей, що обумовлюється впливом на об'єкт управління;
- єдність цілей, результатів та засобів їх досягнення, що відображається у принципі відповідності;
- оптимізація управління, яка спрямовується на кількісну оцінку ефективності управління;
- комплексністю процесу управління, що вимагає координацію дій окремих систем відповідно до головної мети суб'єкта управління;
- гнучкістю організаційної системи управління;
- упровадженням заходів матеріального та морального стимулювання.

Важливість функції аналізу у загальній системі управління фінансовим результатом визначається також тим, що вона є основною складовою щодо впровадження інших функцій такого управління. Тобто суттєве значення функції аналізу відводиться з погляду формування, розподілу, регулювання і прогнозування фінансового результату.

Проте, розмежування функцій управління фінансовим результатом, зокрема з погляду головних та другорядних, може бути розкрито з урахуванням певних об'єктів і суб'єктів управління. Тобто, якщо в якості об'єктів управління фінансовим результатом розглядати окремі різновиди діяльності підприємства (операційної, фінансової, інвестиційної), а суб'єктів – такі структурні підрозділи підприємства, як бухгалтерія, відділ праці та заробітної плати, то на перший план виходить функція обліку, а до другорядної функції управління фінансовим результатом можна віднести прогнозне планування (або, інакше кажучи, стратегічне планування) окремих складових досягнення визначеного заздалегідь фінансового результату.

У разі ж розгляду в якості суб'єкта управління керуючого ланцюга

підприємства, то на перший план виходять вже функції формування й розподілу фінансового результату. До основних функцій управління фінансовим результатом також необхідно додати контрольну функцію, яка уособлює підсумок управління, його сталість та ефективність. До підпорядкованої функції управління у згаданому аспекті можна віднести облік отриманих результатів.

Отже, виходячи з того, що будь-який процес управління характеризується двома основними складовими – суб'єктом та об'єктом управління, можна вказати на їх множинність в управлінні фінансовим результатом. Зокрема, до об'єктів управління фінансовим результатом належать: доходи підприємства, витрати та структурне співвідношення їх елементів, обсяги власного капіталу, інвестиційних вкладів, отриманих кредитів і сплачених відсотків, податкове навантаження.

Серед суб'єктів управління фінансовим результатом доцільно виділити керівників з продажу виробленої продукції, із забезпечення підприємства необхідними факторами виробництва, підбору персоналу, які складають верхній рівень у загальній системі управління фінансовим результатом. До нижчого рівня управління фінансовим результатом слід віднести таких суб'єктів: бухгалтерію, плановий відділ, відділ праці та заробітної плати. Дана структурованість суб'єктів управління фінансовим результатом визначається як множинністю відповідних об'єктів управління, так і значущістю фінансового результату для сталого функціонування підприємства в цілому.

Також слід зазначити, що особливість управління фінансовим результатом полягає в опосередкованості його управління через визначені складові (структурні елементи доходів, витрат, власного капіталу), які потрібно розглядати як окремі об'єкти управління.

При цьому в якості окремої функції управління фінансовим результатом може бути виділена функція координації. Доцільність та

ґрунтовність введення такої функції до системи управління фінансовим результатом пов'язана з необхідністю узгодження як різних рівнів управління, що впливає із опосередкованості такого управління, так і наявних обмежень щодо досягнення найбільш сталих та позитивних результатів формування узгодженої взаємодії підсистеми управління фінансовим результатом з іншими підсистемами управління підприємством. Разом з цим функція координації може характеризуватися як сполучна ланка для розгляду аналізу в якості узагальненої складової окремих функцій управління фінансовим результатом. До того ж реалізація функції координації передбачає проведення попереднього ретельного аналізу.

Тобто загалом можна визначити, що з погляду різноманітних функцій управління фінансовим результатом підприємства їх загальна модель реалізації може бути подана відповідно до рис. 3.

При цьому, навмисно не введено у множину основних функцій управління фінансовим результатом відповідно до рис. 3 функцію планування, яка є однією з головних при розгляді будь-якого управління. Дана функція при дослідженні системи управління фінансовим результатом, на думку автора, є доречною з погляду управління окремими складовими (доходами та витратами), з яких формується фінансовий результат. До речі, саме такий підхід і застосовується багатьма іншими дослідниками при розгляді фінансового результату, бо вони визначають його зазвичай через отриманий прибуток [2, с. 206].

При розгляді функцій управління фінансовим результатом необхідно також урахувати той факт, що визначення фінансового результату – досить регламентований процес, нормативно-правові акти якого встановлюються централізовано. Отже, враховуючи наведене вище, більш важливим є не планування фінансового результату, а аналіз можливостей покращення фінансових результатів за рахунок вибору варіанта обліку за

елементами облікової політики. До того ж у дійсних умовах господарювання в Україні (при непередбаченому переході на нові ціни) доцільним стає не стільки планування, скільки прогнозування, яке знов-таки з погляду управління фінансовим результатом базується, насамперед, на аналізі та обліку. Наведене у підсумку обумовлює значущість функції координації в системі управління фінансовим результатом та важливість проведення попереднього аналізу щодо здійснення координації в управлінні фінансовим результатом між різними його складовими.

Рис. 3. Основні функції в управлінні фінансовим результатом

Джерело: побудовано автором на основі [5, с.51]

Для більш детальної та інформативної оцінки управління фінансовим результатом, розглянемо показники формування чистого фінансового результату АТ «Укртелеком» (табл. 2).

АТ «Укртелеком» за 2018-2020 роки зменшує обсяги чистих доходів та собівартості. Проте чисті фінансові результати зростають.

Як показують дані та розрахунки, обсяги отриманих товариством доходів зменшились із 5936564 тис. грн. у 2018 році до 5449056 тис. грн. у 2020 році, тобто загальний спад склав 8,21%.

Однак, прибутковість товариства у 2020 році суттєво збільшилась –

за підсумками року.

Таблиця 2

Формування чистого фінансового результату АТ «Укртелеком» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Назва показника	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення		Темп приросту	
				2019/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2019
Чистий дохід	5936564	5771328	5449056	-165236	-322272	-2,78	-5,58
Собівартість	(3840909)	(3991582)	(3668503)	150673	-323079	3,92	-8,09
Валовий прибуток	2095655	1779746	1780553	-315909	807	-15,07	0,05
Інші операційні доходи	421224	459610	677162	38386	217552	9,11	47,33
Адмін. витрати	(1028368)	889926	911006	-138442	21080	-13,46	2,37
Витрати на збут	(415215)	390393	373001	-24822	-17392	-5,98	-4,45
Інші операційні витрати	(176776)	129919	105231	-46857	-24688	-26,51	-19,00
Фінансовий результат від операційної діяльності	896520	829118	1068477	-67402	239359	-7,52	28,87
Інші фінансові доходи	34668	410453	11496	375785	-398957	1083,95	-97,20
Інші доходи	18132	0	2046590	-18132	2046590	-100	100
Фінансові витрати	(353580)	369924	577211	16344	207287	4,62	56,04
Витрати від участі в капіталі	(70)	0	0	0	0	-100,00	100
Інші витрати	(19495)	1880685		1861190	-1880685	9547,01	-100
Фінансовий результат до оподаткув.	576175	-1011038	2549352	-1587213	3560390	-275,47	352,15
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(82440)	178221	(405550)	95781	227329	116,18	127,55
Чистий фінансовий результат	493735	-832817	2143802	-1326552	2976619	-268,68	357,42

Джерело: побудовано автором на основі даних АТ «Укртелеком»

З 27.04.2021 р. ПАТ «Укртелеком» змінив назву на АТ «Укртелеком»

Відповідно до дослідження даних в таблиці можемо спостерігати у 2020 році товариству вдалось суттєво покращити результати своєї

діяльності і збільшити розмір отриманого чистого фінансового результату до 2143802 тис. грн.

Розглянемо формування чистого фінансового результату за 2018-2020 роки. У 2020 році можна відмітити значне зростання чистого фінансового результату на 2976619 тис. грн., або на 357,42% порівняно із 2019 роком та на 1650067 тис. грн., або на 334,2% у 2019 році порівняно із 2018 роком. У 2020 році всі показники фінансових результатів мали тенденцію до збільшення. Позитивним є зростання чистого фінансового результату як динаміці, так й у відносному значенні.

Результати проведених розрахунків АТ «Укртелеком» зобразимо на рис. 4.

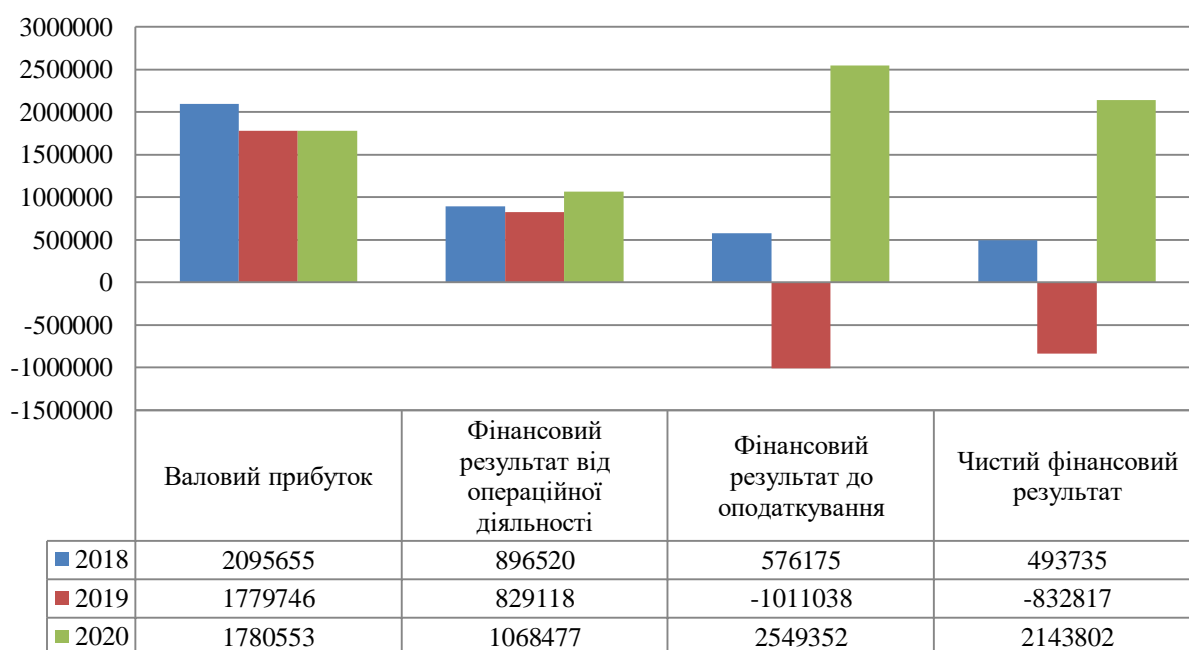

Рис. 4. Результати проведених розрахунків АТ «Укртелеком»

Джерело: побудовано автором на основі даних АТ «Укртелеком»

Висновки з проведеного дослідження. Визначено, що формування фінансових результатів можна розглядати як частину загальної системи управління, що пов'язана із прийняттям рішень щодо забезпечення необхідного їх розміру на рівні суб'єкта господарювання для досягнення тактичних та оперативних цілей. З економічної точки зору фінансовий

результат – один із найважливіших показників діяльності підприємства, що відображає зміну вартості власного капіталу як результат відповідної діяльності підприємства. Якщо фінансовий результат є позитивним, то відбувається збільшення власного капіталу, в протилежному випадку – зменшення.

Формування фінансових результатів передбачає цілеспрямовану реалізацію системи функцій управління його фінансами, де ефективно управління фінансовим результатом, як складова загального управління, має базуватися на системному підході до дослідження взаємозв'язків функцій в управлінському процесі, виходячи з мети та цільових завдань менеджменту.

Література

1. Андросова Т. В. Систематизація показників моніторингу фінансових результатів на підприємстві / Т. В. Андросова, В. О. Козуб, О. А. Круглова // Бізнес Інформ. 2019. № 6. С. 127-132.
2. Білик М. Д. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємств / М. Д. Білик, В. В. Бабіч // Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 205-213.
3. Борісова О. Підходи до визначення поняття «фінансовий результат» / О. Борісова // Наук. вісн. 2019. № 4. С. 5-14.
4. Галушка В. В. Аналітичне забезпечення в управлінні підприємствами: монографія / В. В. Галушка, В. М. Антоненко, Н. Ю. Ляшок, О. А. Кратт. Красноармійськ: ДВНЗ «ДонНТУ», 2018. 296 с.
5. Домбровська С. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення / С. Домбровська // Наук. вісн- 2019. № 2. С. 42-54.
6. Дорохова Л. М. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємств / Л. М. Дорохова, Л. В. Недільська // Бізнес

Інформ. 2020. № 1. С. 241-246.

7. Кравчук Г. Дослідження проблем формування фінансових результатів / Г. Кравчук, Т. Бережна // Проблеми і перспективи економіки та упр. 2020. № 1. С. 193-203.
8. Мірошниченко О. Ю. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств / О. Ю. Мірошниченко, Ю. В. Корконос // Бізнес Інформ. 2019. № 5. С. 280-285.
9. Мулик Т.О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / Т.О. Мулик, О.А. Материнська, О.Л. Пльонсак. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 288 с.
10. Удосконалення фінансового менеджменту підприємства: монографія / Г. М. Азаренкова, Ю. І. Лернер, К. В. Орехова, К. О. Хвічія, О. Г. Головка; ред.: Г. М. Азаренкова. Харків: Здоровий Я. А., 2016. 253 с.